

Prima instanță – Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud. : D. Dulghieru)

Instanța de apel – Curtea de Apel Chișinău (jud. : A. Panov, G. Dașchevici, A. Danilov)

DECIZIE

13 noiembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în următoarea componență:

Președinte – Dumitru Mardari,

judecători – Ala Cobăneanu, Svetlana Filincova, Victor Burduh, Galina Stratulat

examinând recursurile declarate de Bejanu Alexandru și Ministerul Justiție al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bejanu Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, par. 1, 2 și 3 lit. a), art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a admis apelul declarat de Bejanu Alexandru, reprezentat de avocatul Malic Gheorghe, s-a casat hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și s-a emis o hotărâre nouă de admitere a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 20 martie 2017, Bejanu Alexandru s-a adresat în instanța de judecată, cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale,

- încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 6, din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;
- încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 2 art. 6, din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ;

- încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 3 art. 6, din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ;
- încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 50 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești ;
- încasarea din contul bugetului de stat a sumei de 10 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică ;

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a relatat că la 22 februarie 2016 a fost reținut de către Procuratura Anticorupție în temeiul bănuielii rezonabile în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal.

Prin ordonanța din 23 februarie 2016 a Procuraturii Anticorupție s-a dispus punerea sub învinuire a lui Bejanu Alexandru în cauza penală nr. 2016970047 pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 325 alin. (1) din Codul penal.

Prin încheierea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 24 februarie 2016, în privința sa a fost aplicată măsura preventivă sub forma arestului preventiv pe un termen de 20 zile, iar prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 3 martie 2016 a fost schimbată măsura preventivă din arest preventiv în arest la domiciliu. Ulterior măsura fiind prelungită.

Reclamantul a invocat că învinuirea înaintată a fost una formală, fără a fi descrisă latura obiectivă a infracțiunii, fapt ce i-a afectat drepturile sale garantate de alin. (3) lit. a) art. 6 din Convenție și anume de a fi informat, în termenul cel mai scurt și asupra naturii și cauzei acuzării aduse. Toate pretinsele acte de acuzare, erau neclare și lipsite de temei factual, astfel, contrar prevederilor alin.(2) art. 281 din Codul de procedură penală învinuirea adusă era incertă.

Prin ordonanța din 1 aprilie 2016 a Procuraturii Anticorupție s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui Bejanu Alexandru din motiv că, în acțiunile acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 325 alin.(1) din Codul penal.

Reclamantul a indicat că, pe parcursul perioadei februarie-aprilie 2016 a fost reținut și pus sub învinuire și arestat vădit ilegal, neîntemeiat și abuziv, fiind învinuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 325 alin.(1) din Codul penal, care are o rezonanță socială sporită, fiind o infracțiune gravă, pentru care legea prevede pedeapsa maximă cu închisoarea pe un termen de până la 7 ani, ceea ce constituie o frustrare pentru acesta care este o persoană la vârsta a doua.

Bejanu Alexandru consideră că, întocmirea actelor procedurale și aplicarea măsurilor preventive au fost exercitate cu încălcarea prevederilor legislației procedurale, ignorându-se dreptul la respectarea principiului prezumției nevinovăției stipulat în §2 art. 6 din Convenția Europeană a drepturilor omului, precum și dreptul la un proces echitabil prevăzut la § 1 art. 6, lit. a), b) și § 3 art. 6 din Convenție.

Urmare a acțiunilor vădit ilegale ale organului de urmărire penală, ale Procuraturii și instanțelor de judecată, inclusiv în urma recunoașterii sale în calitate de bănuț, punerii neîntemeiate sub învinuire, tragerii ilegale la răspundere penală, aplicării reținerii ilegale precum și aplicării măsurii arestării preventive pe un termen de 20 zile, chiar dacă și peste 10 zile a fost schimbată arest la domiciliu, apoi control

judiciar, în timp ce se afla în concediu, fiind privat de posibilitatea de a se odihni liniștit și a pleca cu familia peste hotarele Republicii Moldova, precum și alte violări de către organul de urmărire penală și instanța de judecată a drepturilor menționate în acțiune i-a generat stare de stres.

Prin hotărârea din 31 octombrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată depusă de Bejanu Alexandru, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 22 noiembrie 2018, Bejanu Alexandru a declarat apel împotriva hotărârii din 31 octombrie 2018 a Judecătorei Chișinău sediul Buiucani, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii și pronunțarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral.

Prin decizia din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Bejan Alexandru, reprezentat de avocatul Malic Gheorghe.

S-a casat hotărârea din 31 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani adoptată și s-a emis o hotărâre nouă prin care :

Cererea de chemare în judecată depusă de Bejan Alexandru s-a admis.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Bejanu Alexandru suma de 25 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și suma de 5000 de lei cu titlu de asistență juridică.

În rest, acțiunea s-a respins ca neîntemeiată.

La 16 iulie 2019, Bejanu Alexandru a declarat recurs împotriva deciziei din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel în partea respingerii acțiunii.

În motivare, a reiterat că instanța de apel s-a axat parțial doar pe un capăt de cerere și anume doar cerința privind încasarea prejudiciului moral cauzat prin violarea dreptului prevăzut de par. 1 art. 5, din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, iar restul pretențiilor au rămas nesoluționate.

Recurentul a menționat că nici prima instanță și nici instanța de apel nu s-au pronunțat separat asupra fiecărei cerințe distincte, ce derivă din încălcările prevederilor și drepturilor garantate de § 2 și 3 lit. a) art. 6 din Convenție, nefiindu-i acordată o despăgubire suficientă.

Prejudiciul moral urma a fi acordat separat pe fiecare capăt de cerere prin prisma art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La încasarea cuantumului prejudiciului moral instanța urma să țină cont de gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuit, rezonanța pe care a avut-o în societate, natura dreptului personal lezat, suferințele fizice și psihice cauzate.

De asemenea, recurentul a reiterat că, suma acordată cu titlu de cheltuieli de asistență juridică urmează a fi acordată în cuantumul solicitat de către reclamant.

La 23 iulie 2019, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând cu titlu principal admiterea recursului, casarea a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii instanței de fond, cu titlu

subsidiar modificarea deciziei din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău în sensul diminuării sumei acordate cu titlu de prejudiciu moral și cheltuieli de asistență juridică.

În motivarea recursului a invocat că, prima instanță corect a reținut că, acțiunile organului de urmărire penală de recunoaștere în calitate de bănuț, ulterior de învinuit nu pot fi calificate drept acțiuni de tragere ilegală la răspundere penală în sensul art. 3 din Legea nr. 1545.

Coroborând normelor legale aplicabile cu circumstanțele de fapt și drept a cauzei, soluția instanței de apel este neîntemeiată, în condițiile în care Bejanu Alexandru nu a fost tras la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statutul de condamnat, fiind doar în calitate de învinuit de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale. În privința acestuia nefiind emisă o sentință definitivă de condamnare.

Acțiunile procesuale s-au efectuat în strictă conformitate cu prevederile legale și numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sunt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale. Astfel, actul de începere a urmăririi penale a fost emis în concordanță cu dispozițiile art. 262 și 274 din Codul de procedură penală.

Recurentul a invocat că, curtea de apel greșit a interpretat norma de drept material concluzionând că recunoașterea persoanei în calitate de bănuț și ulterior învinuit reprezintă prin sine o tragere la răspundere penală și deci o condamnare a persoanei.

Prin prisma prevederile Legii nr. 1545 cu circumstanțele de fapt și drept a cauzei, soluția instanței de apel este neîntemeiată și eronată, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545.

Respectiv, în acest caz instanța de apel urma să respingă prezenta acțiune civilă ca fiind neîntemeiată.

Nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului. Instanța de apel a analizat arbitrar poziția participanților la proces și a evitat aprecierea argumentului reprezentantului Ministerului Justiție privitor la faptul că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de urmărire penală.

Recurentul a reiterat că, sunt neîntemeiate concluzie instanței de apel și alegațiile reclamantului precum că, întocmirea actelor procedurale și aplicarea măsurilor preventive au fost exercitate cu încălcarea legislației procesual penale.

Actele judecătorești și de procedură au fost supuse inclusiv și controlului judiciar în ordine ierarhică.

Fiind stabilită legalitatea acestora atât după formă, conținut cât și temeinicia aplicării măsurilor coercitive de rigoare având în vedere circumstanțele de fapt și de drept, precum și rigorile legii procesual penale ce vizează măsurile preventive.

Astfel, aplicarea în privința reclamantului a măsurilor procesuale, sunt prevăzute de legislația procesual penală și care urmau de a fi aplicate pentru cazul de infracțiune săvârșirea căreia îi era imputată.

Cu referire la soluția instanței de apel în partea ce ține de cheltuielile pentru asistență juridică suportate recurentul a subliniat că, instanța de apel nejustificat și

neîntemeiat a admis acest capăt de pretenție, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545.

Instanța de apel la emiterea deciziei, nu a luat în considerare și Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 23 privind unele aspecte ale încasării cheltuielilor de asistență juridică, precum și practica Curții Europene, care statuează că, la aprecierea cheltuielilor pentru asistență juridică urmează a fi constatat faptul dacă acestea au fost necesare, realmente angajate și rezonabile în cuantum.

Recurentul a notat că, prevederile Legii nr. 1545 nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege, iar instanța trebuie să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei reparații, aceasta să nu fie teoretică și iluzorie.

Ca temei de drept, recurentul a invocat prevederile art. 432 alin (2) lit. c) din Codul de procedură civilă care stabilește că se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a aplicat eronat legea.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța menționează că dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat la 23 mai 2019.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit scrisorii de comunicare, instanța de apel a expediat participanților la proces copia deciziei motivate, la 13 iunie 2019, însă la materialele dosarului lipsesc date referitoare la recepționarea acesteia.

Cererile de recurs au fost declarate la 16 iulie 2019 și 23 iulie 2019, respectiv în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Astfel, la 23 septembrie 2019 instanța de recurs a comunicat intimaților copia recursurilor, informând despre necesitatea depunerii referinței în termen de o lună de la data primirii scrisorii (f. d. 15 Vol. II), fiind recepționate la 26 septembrie 2019 de către Procuratura Generală, la 27 septembrie 2019 de către Bejanu Alexandru și Ministerul Justiției potrivit avizelor de recepție (f. d. 19, 20, 21 Vol. II).

La 3 octombrie 2019, Procuratura Generală a depus referință asupra recursului declarate de Bejanu Alexandru și Ministerul Justiției, menționând cu susține recursul depus de Ministerul Justiției. A indicat că argumentele recursului lui Bejanu Alexandru sunt neîntemeiate, iar acțiunea înaintată nu se încadrează în prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545.

A solicitat admiterea cererii de recurs depusă de Ministerul Justiției și respingerea cererii de recurs depusă de Bejanu Alexandru.

Prin încheierea din 30 octombrie 2019 a Curții Supreme de Justiție recursurile înaintate de Bejanu Alexandru și Ministerul Justiție al Republicii Moldova, s-au declarat admisibile.

Potrivit prevederilor art. 441 și art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând argumentele invocate în recursurile depuse, pe baza materialelor din dosar, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acestea sunt întemeiate și urmează a fi admise cu casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 mai 2019 cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, într-un alt complet de judecată din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

În baza art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Curtea Europeană Drepturilor Omului a specificat că, pentru ca dreptul de acces la o instanță să fie respectat, trebuie ca instanța în fața căreia este adusă cauza să fie competentă să analizeze atât aspectele de fapt, cât și cele de drept ale cauzei. O instanță care este ținută de interpretarea dată de către un organ administrativ unei chestiuni de fapt sau de drept deduse judecării nu va fi considerată ca având jurisdicție deplină. Nepronunțarea asupra unui capăt de cerere duce la constatarea încălcării acestui principiu.

Conform art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma :

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării

ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Reieșind din principiul disponibilității părților, garantat de art. 27 alin. (1) Cod de procedură civilă, potrivit căruia disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Bejanu Alexandru la 20 martie 2017 a depus cererea de chemare în judecată prin care a solicitat încasarea din contul statului în beneficiul său a prejudiciului moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, par. 1, 2 și 3 lit. a), art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Examinând acțiunea prima instanță a constatat netemeinicia acțiunii și ca urmare, a respins-o ca neîntemeiată.

Instanța de apel examinând apel declarat de Bejanu Alexandru a considerat acțiunea întemeiată și a dispus admiterea acesteia, potrivit dispozitivului deciziei din 23 mai 2019.

A încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Bejanu Alexandru suma de 25 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și suma de 5000 de lei cu titlu de asistență juridică. În rest, acțiunea a respins-o ca neîntemeiată.

Colegiul consideră soluția instanței de apel dată în prezentul litigiu drept una nemotivată.

În speță, instanța de recurs atestă că deși în dispozitivul deciziei instanța de apel indică că admite acțiunea depusă de Bejanu Alexandru, încasează suma de 25 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și suma de 5000 de lei cu titlu de asistență juridică, și totodată menționează că în rest, acțiunea o respinge ca neîntemeiată.

În condițiile art. 373 alin. (1) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

Art. 390 alin. (1) lit. e), f) din Codul de procedură civilă statuează, că decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă; concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Deci, examinând apelul, instanța este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, asigură dreptul persoanei de a solicita repararea prejudiciului material și moral, cauzat ca urmare a acțiunilor ilicite a organelor menționate supra, care urmează a fi evaluat de către instanțele de judecată în modul stabilit de legea specială menționată.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că prin decizia sa instanța de apel nu a dat nici un răspuns referitor la argumentele apelantului cu privire la prejudiciul moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, par. 1, 2 și 3 lit. a), art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, limitându-se doar la aprecierea pretenției privind încasarea prejudiciul moral prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, nepronunțarea asupra tuturor pretențiilor invocate de reclamant în acțiunea sa, denotă că decizia instanței de apel este nemotivată. În cauza Albina contra României, CtEDO, a constatat că judecătorii trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază deciziile.

Or, motivarea este un element esențial al unei hotărâri judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie.

Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, prevăzută de art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și norma de drept național, art. 239 din Codul de procedură civilă.

Instanța de judecată are obligația de a răspunde prin motivare la toate argumentele prezentate de părți, întrucât numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizat un control public al administrării justiției.

Așadar, motivarea hotărârilor judecătorești se impune din perspectiva dreptului la un proces echitabil, întrucât numai pe această cale se poate verifica maniera în care, în circumstanțele concrete ale cauzei, a fost soluționat procesul. Exigența motivării este esențială în administrarea adecvată a justiției, în condițiile în care considerentele reprezintă partea cea mai întinsă a hotărârii, locul în care se indică motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa, a menționat că o decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, punând în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufland vs Belgia).

Prin urmare, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO.

Respectiv, instanța de apel, prin pronunțarea unei decizii, prin care s-a expus doar asupra unei pretenții din acțiune a încălcat reclamatului dreptul la un proces echitabil.

Dreptul la o hotărâre motivată reprezintă un aspect fundamental al dreptului la proces echitabil.

O hotărâre motivată demonstrează că o cauză a fost judecată în mod corespunzător și permite părților să introducă o cale de atac adecvată și efectivă.

În cadrul unei proceduri civile, instanțele sunt obligate să își motiveze corespunzător hotărârile, pentru a permite persoanelor să formuleze cereri adecvate în căile de atac.

Deci, nemotivarea unei hotărâri judecătorești echivalează practic cu soluționarea procesului fără a intra în fondul acțiunii, de natura prin urmare să justifice casarea cu trimitere spre rejudecare.

Motivarea instanței investită cu soluționarea cererilor în căile de atac trebuie să se refere la fondul problemei cu privire la care urmează să se pronunțe aceasta într-o manieră care să reflecte în mod adecvat rolul său.

În conformitate cu art. 241 alin.(5) din Codul de procedură civilă, în motivare se indică circumstanțele cauzei constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Colegiul reține că, concluziile instanței de apel se răsfrâng numai asupra pretenției privind încasarea prejudiciului moral prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Pe când pretenția privind încasarea prejudiciului moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, par. 1, 2 și 3 lit. a), art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, a rămas neexaminată, fără a expune o motivare a pretențiilor date, indicând doar o mențiune în dispozitivul deciziei că : „în rest acțiunea se respinge ca neîntemeiată”.

Instanța de recurs conchide că, hotărârea este actul prin care se finalizează procesul, ea reprezentând opera judecătorului al cărui conținut este rodul raționamentului prin care acesta supune o speța determinată regulii generale de drept. Evoluția acestui raționament reprezintă motivarea hotărârii. Aceasta este necesară pentru a o face înțeleasă și acceptată de părțile litigante, dar și pentru a permite când este cazul, instanțelor superioare să verifice dacă nu există lacune sau contradicții în raționamentul judecătorilor.

În concluzie, reținem că, existența contradicțiilor în actul judecătoresc afectează nu numai drepturile părților la un proces echitabil dar și încrederea părților

în actul justiției, urmând astfel, de înlăturat viciul respectiv, de către instanța care a emis hotărârea.

În urma celor expuse, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, de a casa decizia din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel într-un alt complet de judecată, or eroarea în cauză nu poate fi reparată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1), lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admit recursurile declarate de Bejanu Alexandru și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se casează decizia din 23 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, adoptate în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bejanu Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral cauzat prin violarea drepturilor reclamantului prevăzute de par. 1 art. 5, par. 1, 2 și 3 lit. a), art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și prin tragerea ilegală la răspundere penală și alte acțiuni ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Galina Stratulat